

Teorie vývoje

Pohlavní rozdíly v psychickém vývoji

■ Novorozenecké období

- dívky zdravější, vývojově vyspělejší, lepší pohybová koordinace, menší svalová síla, drobnější, citlivější na bolestivé podněty
- chlapci pohybově aktivnější, více času v bdělém stavu, dráždivější, méně udržují oční kontakt

■ Vývoj řeči

- batolecí období – dívky mluví dříve, větší slovní zásoba
- 11-13 – dívky dosahují lepší výsledky v testech verbálních schopností (chlapci v tomto věku lepší výsledky v úkolech s vizuálně prostorovou představivostí)

Pohlavní rozdíly v psychickém vývoji

■ Sociální chování

- Rozdíl v míře agresivity, obdobné ve všech kulturách
- Rozdíly v uspořádání dívčích x chlapeckých skupin – hierarchie dominance je výrazná mezi chlapci
- Hra – chlapci rušnější, akčnější, pohybovější, konstruktivní prvky, hra dívek klidnější, obsahuje vzájemnou péči, hry nápodobivé, hra je různorodější
- Nepotvrdilo se, že by dívky měly hlubší a významnější vztahy k druhým lidem (separační úzkost, protesty při odloučení, úsměvy, žvatlání...stejně pro obě pohlaví)
- Dívky projevují více zájmu o malé děti (kojence), již od 2 let a zvyšuje se to (snaha konejšit), chlapci nezájem, případně agresivnější projevy

Pohlavní rozdíly v psychickém vývoji

- Příčina rozdílů – vrozené x způsobené výchovou
- Vrozené – principy a postup lateralizace – rozdíly mezi dětmi, které dospívají brzy x dětmi, které dospívají později (chlapci větší lateralizace, vyšší specializace hemisfér), chlapci častěji trpí dyslexií, vývojovou dysfázií, autismem, poruchy s narušeným vývojem řeči
- Výchovou – otcové obecně dělají větší rozdíly ve výchově dcer a synů, matky méně, hračky, vhodnost chování...vyšší nároky na chlapce, naučená bezmocnost u dívek

Teorie psychického vývoje - determinace

V čem je spatřován nejdůležitější činitel duševního vývoje?

- Teorie empiristické – dítě jako tabula rasa, Watson, Skinner (všechno chování je beze zbytku determinováno a to vnějším prostředím), zpevňující podněty chování x vyhasínání
- Teorie nativistické – základní představy, pojmy, pravdy a zásady jsou člověku vrozené (buď hotové nebo ve formě vloh)
 - Racionalistické nativistické – dítě se rodí ve své přirozenosti dobré a je nutné je nechat růst – Rousseau, Gesell
 - Iracionalistické nativistické – psychoanalýza
- Teorie interakční – jakým způsobem vrozené vlohy a prostředí spolupůsobí při vývoji dítěte, most mezi krajním nativismem a empirismem – Vygotský, Piaget, kognitivisté – teorie zpracování informací
- Teorie humanistické – Maslow, Bühlerová, Rogers

Teorie psychického vývoje - periodizace

- Souvislý kontinuální proces změn x sled kvalitativně odlišných etap
- Piagetova periodizace vyplývá z kognitivního vývoje dítěte
- Freudova periodizace klade důraz na přesun erotogenních zón, z nichž dítě získává libost
- Eriksonova periodizace předpokládá, že si jedinec na každém stupni vývoje musí vyřešit určitý psychosociální konflikt, pouze pokud se mu to podaří může postoupit zdárně dále
 - bazální důvěry x nedůvěra, zmar
 - Autonomie x stud
 - Iniciativa x pocity viny
 - Vlastní kompetence x pocity méněcennosti
 - Identita x konfúze
 - Intimita x izolace
 - Generativita x stagnace
 - Integrita x zoufalství

Teorie psychického vývoje - individualizace

- Temperament malých dětí – 9 kategorií (úroveň aktivity, pravidelnost biorytmu, reakce na nové podněty, přizpůsobivost, podněťový práh, intenzita reakcí, převládající emoční ladění, odklonitelnost pozornosti, rozsah a trvalost pozornosti)
- Tři základní temperamentové typy
 - Typ snadno vychovatelného dítěte – 40%
 - Typ obtížně vychovatelného dítěte – 10%
 - Typ pomalého dítěte - 15%
- Vliv výchovy, druhy výchovy
 - Rozmazlující
 - Zavrhuující
 - Nadměrně ochraňující
 - Perfekcionistická
 - Nedůsledná
 - Zanedbávající, týrající, zneužívající